

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-38>

УДК 334.021.1

Новікова Марина Миколаївна

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту і публічного адміністрування,
Харківський національний університет міського
господарства імені О.М. Бекетова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5939-0926>

Запорожець Ганна Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри
менеджменту і публічного адміністрування,
Харківський національний університет міського
господарства імені О.М. Бекетова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7131-6817>

Браташ Мирослава Анатоліївна

старший викладач кафедри менеджменту і публічного адміністрування,
Харківський національний університет міського
господарства імені О.М. Бекетова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8300-9905>

Maryna Novikova, Hanna Zaporozhets, Myroslava Bratash

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

**ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ
РОЗВИТКУ КОМПАНІЙ ЗІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ****DEFINITION OF STRATEGICAL ORIENTS OF DEVELOPMENT
OF LIFE ASSURANCE COMPANYS**

Анотація. У статті визначено стратегічні орієнтири розвитку компаній зі страхування життя. Встановлено, що інститут страхування життя може відігравати значну роль у цих процесах, оскільки він здійснює функції заощадження, формування та використання страхових резервів, а також інвестування. Зазначено, що нарощування страхових резервів, підвищення якості та розміру активів для виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками, комплексна оцінка ризиків для створення досконалих страхових продуктів і послуг є необхідними для покращення конкурентоспроможності. Зроблено висновок, що визначення стратегічних орієнтирів розвитку компаній зі страхування життя передбачає аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів діяльності компаній, визначення пріоритетних напрямів розвитку на основі встановлення взаємозв'язків між складовими елементами середовища існування КСЖ, напрямів визначення потреби страховиків у впровадженні інновацій, формування набору стратегічних орієнтирів розвитку. Такий алгоритм дій дозволяє обґрунтовано здійснити вибір сценарію розвитку та сформувані стратегічні орієнтири.

Ключові слова: стратегічні орієнтири, стратегія, розвиток, компанії зі страхування життя, аналіз, функції, напрями.

Summary. The article defines strategic guidelines for the development of life insurance companies. It has been established that the life insurance institution can play a significant role in these processes, as it performs the functions of saving, formation and use of insurance reserves as well as investment. It was noted that in the face of increased competition in the market of life insurance companies, new tasks are faced with insurers, related to the introduction in their activities of innovative business processes. It was established that unlike traditional risk insurance, life insurance companies do not provide compensation for material losses. Instead, they guarantee that the insured persons or their families will receive financial assistance. At the same time, the need for innovations insurance companies should be defined in the section of their strategic development guidelines. It was noted that according to the results of the monitoring of activities, companies in Ukraine have problems with competitiveness and financial sustainability. According to the results of SWOT-analysis and the identification of problems in the activities of companies were determined priority directions of their strategic development. It was noted that at the stage of the formation of strategic alternatives to the development of life insurance companies, the mission and goals of the company are formed, which includes: determination of the directions of development of the Company; formulation

of mission, main objective and system of the whole development; harmonization of the process of development strategy. It is concluded that the definition of strategic guidelines for the development of life insurance companies involves the analysis of external and internal factors of the activities of companies, the determination of priority directions of development on the basis of the establishment of interrelationships between the constituent elements of the life insurance company environment, directions for determining the need of insurers in the implementation of innovations, the formation of a set of strategic guidelines for development. This algorithm of actions allows reasonably to make the choice of the development scenario and to form strategic guidelines.

Keywords: strategic guidelines, strategy, development, life insurance companies, analysis, functions, directions.

Постановка проблеми. У сучасних ринкових умовах кожна господарська операція, а також суспільні та індивідуальні дії мають певний рівень ризику. Це призводить до попиту на послуги страхових компаній. Інститут страхування життя може відігравати значну роль у цих процесах, оскільки він здійснює функції заощадження, формування та використання страхових резервів, а також інвестування. Він також може мати значний вплив на інвестиційний сектор. Коли система страхування життя та її компоненти активізуються та стимулюються, вони мають значний потенціал для створення основи для економічного зростання країни. Враховуючи те, що всі аспекти ринку страхування взаємопов'язані, компанії зі страхування життя (КСЖ) повинні мати стратегічні орієнтири розвитку, оскільки зміни макроекономічних умов, розвиток ринку страхування життя та його регулювання можуть вплинути на вибір стратегій страховиків, що, у свою чергу, призведе до зростання реального сектора економіки нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значення страхування життя для економіки країни, діяльність компаній зі страхування життя розглядалися у свої роботах багатьма вченими економістами. Серед них: О. Золотарьова [1], О. Журавка [2], Г. Кулина [3], Л. Приступа [4], О. Радецька [5], Т. Татаріна [6], В. Федорова [7] та ін.

Але, незважаючи на чисельні дослідження вказаних авторів, питання визначення стратегічних орієнтирів розвитку компаній зі страхування життя потребують поглибленого дослідження.

Метою статті є визначення стратегічних орієнтирів розвитку компаній зі страхування життя.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для кожної людини найважливіше та найдорожче – це її життя, а також здоров'я та життя її близьких і рідних. Людина навчилася керувати майже всім у своєму розвитку та пізнанні навколишнього світу, але є деякі непередбачувані ситуації, у яких вона безсила і не може нічого змінити.

Послуги зі страхування життя є доступним інструментом, який забезпечує наступні гарантії:

- відшкодування втрат доходів від втрати здоров'я або смерті члена родини;
- нарощення заощаджень населення країни;
- організацію надання медичної допомоги тощо.

Тобто, з вищенаведеної інформації можна зазначити, що страхування життя надає страховий захист від існуючих ризиків та можливість заощадження коштів [8].

Цей тип страхування дозволяє вирішувати різноманітні соціально-економічні проблеми, а саме:

- фінансова підтримка сім'ї в разі втрати годувальника або доходу члена сім'ї, який помер у разі тимчасової або постійної втрати працездатності;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- збір коштів для матеріальної підтримки дітей, коли вони досягнуть повноліття;
- страховий захист приватного бізнесу, спадщини тощо;
- збільшення доходів за рахунок надання певних пільг, з додатковим оподаткуванням премій та виплат зі страхування життя [9].

Економічний зміст страхування життя розкривається через те, як воно виконує різні функції. Табл. 1 демонструє основні функції страхування життя в умовах ринку.

На відміну від традиційного ризикового страхування, компанії зі страхування життя не забезпечують відшкодування матеріальних збитків. Замість цього вони гарантують, що застраховані особи або їхні родини отримають грошову допомогу.

Поступова лібералізація страхового ринку України є стратегічним напрямом розвитку. Побудова оптимального зв'язку між інтеграцією національної страхової системи зі світовою страховою системою та механізмами, спрямованими на запобігання відтоку капіталу за межі країни, повинна бути головним завданням лібералізації страхового ринку в країні.

Рішення, прийняті в ході переговорів про приєднання України до Світової організації торгівлі, щодо характеру та умов доступу іноземних страхових компаній на вітчизняний ринок, мають стратегічне значення та мають значний вплив на розвиток КСЖ. Участь філій іноземних страховиків на національному страховому ринку пов'язана з можливістю вирішення низки основних проблем, які турбують ринок. Серед них прозорість діяльності та підзвітність наглядовим органам, створення вітчизняних страхових компаній з достатнім рівнем капіталізації та перетворення страхового бізнесу в важливу частину економіки України.

З метою визначення стратегічних орієнтирів розвитку КСЖ України нами досліджено його внутрішнє та зовнішнє середовище шляхом здійснення SWOT-аналізу (табл. 2).

Наступним етапом є встановлення взаємозв'язків між складовими елементами і побудова матриці SWOT-аналізу КСЖ (табл. 3).

Таблиця 1 – Основні функції страхування життя

Функції	Характеристика
Ризикова	Передача матеріальної відповідальності за наслідки, пов'язані зі страховим ризиком, такі як смерть або втрата працездатності, страхувальником страховій компанії за певну плату
Створення та використання страхових резервів	Розподіл фінансових ресурсів для перерозподілу на користь осіб, які постраждали від страхових випадків
Превентивна	Зниження страхового ризику за допомогою обмежень у договорі про виплати випадків самогубства та алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Проведення медичного андеррайтингу також демонструє цю здатність на етапі складання угоди
Інвестиційна	Інвестування страхових резервів в економіку країни
Функція заощадження	Страхові компанії зберігають гроші своїх клієнтів. Щорічні внески дозволяють людині заощадити деяку суму грошей, яка потрібна для реалізації її планів на майбутнє, таких як пенсія, навчання дітей, купівля квартири тощо
Функція створення доходу	Виплата страхувальникам грошей, отриманих страховиком від інвестицій
Кредитна	Страхова компанія кредитує страхувальників у межах викупної суми за договором за допомогою страхових резервів
Функція збереження	Скорочення витрат і сприяння довгостроковому фінансовому плануванню дозволяє страхувальнику зберегти кошти, необхідні для внеску страхових премій

Джерело: складено за [10]

На основі проведеного аналізу було запропоновано створити стратегію розвитку КСЖ на основі поля «СІМ», оскільки реальний потенціал для розвитку знаходиться на перетині показників «сильні сторони» та «можливості». Не можна також ігнорувати фактори, знайдені в полях матриці: «сильні сторони і загрози», «слабкі сторони і можливості», «слабкі сторони і загрози» та поля «слабкі сторони і загрози».

За умов посиленої конкуренції на ринку компанії зі страхування життя, перед страховиками постають нові завдання, пов'язані із впровадженням в їх діяльність інноваційних бізнес-процесів. При цьому потребу в інноваціях страховим компаніям слід визначати у розрізі їх стратегічних орієнтирів розвитку (табл. 4).

Згідно з результатами дослідження діяльності КСЖ, компанії в Україні мають проблеми з конкурентоспроможністю та фінансовою стійкістю. Нарощування страхових резервів, підвищення якості та розміру активів для виконання своїх

зобов'язань перед страхувальниками, комплексна оцінка ризиків для створення досконалих страхових продуктів і послуг є необхідними для покращення конкурентоспроможності.

За результатами SWOT-аналізу та визначення проблем у діяльності КСЖ можна визначити пріоритетні напрями їх стратегічного розвитку. Система стратегічних орієнтирів розвитку КСЖ включає наступні показники:

- конкурентоспроможність страхових послуг;
- якість та надійність страхових послуг;
- індивідуальний підхід до клієнта;
- імідж компанії;
- рівень витрат;
- рентабельність та ліквідність страхової компанії;
- ділова активність компанії;
- рекламна діяльність;
- стимулювання збуту страхових продуктів та послуг;
- рівень кваліфікації персоналу;
- рівень обслуговування.

Таблиця 2 – SWOT-аналіз компаній зі страхування життя України

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> – зростаючий ринок; – зростання капіталізації та страхових операцій; – зацікавленість іноземних інвесторів; – можливості для розвитку 	<ul style="list-style-type: none"> – недосконалість нормативно-правової бази; – висока концентрація ринку; – недостатність фінансових інструментів для інвестування; – низька конкурентоспроможність КСЖ; – низький рівень інституціонального розвитку; – інформаційна закритість і відсутність стратегії розвитку КСЖ
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> – подальше впровадження та розвиток страхування життя та пенсійного страхування; – посилення ролі страхового посередництва; – створення системи інвестування страхових резервів 	<ul style="list-style-type: none"> – високий рівень інфляції; – низька платоспроможність населення; – нестабільність у політиці та економіці; – падіння темпів надходження іноземних інвестицій; – зростання цін на послуги та конкуренція іноземних страхових компаній

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 3 – Матриця SWOT-аналізу КСЖ України

	<p>Можливості:</p> <ul style="list-style-type: none"> – подальший розвиток страхування життя та пенсійного страхування; – збільшення ролі страхового посередництва; – створення системи інвестування страхових резервів 	<p>Загрози:</p> <ul style="list-style-type: none"> – високий рівень інфляції; – низька платоспроможність населення; – нестабільність у політиці та економіці; – падіння темпів надходження іноземних інвестицій; – зростання цін на послуги; – конкуренція іноземних страхових компаній
<p>Сильні сторони:</p> <ul style="list-style-type: none"> – динамічно зростаючий ринок; – зростаюча капіталізація ринку; – зростаюча кількість страхових операцій; – зацікавленість іноземних інвесторів; – можливості для зростання ринку страхування життя 	<p>Поле «Сім»:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток страхування життя; – впровадження нових фінансових інструментів для розміщення резервів страховиків; – створення системи страхового посередництва; – розробка стратегії комунікації, яка є прозорою; – розвиток глобального ринку страхування 	<p>Поле «СІЗ»:</p> <ul style="list-style-type: none"> – зниження привабливості довгострокового страхування; – зниження інвестиційної привабливості; – відсутність постійного зростаючого попиту на страхові продукти КСЖ; – поступове витіснення національних страховиків з ринку страхування
<p>Слабкі сторони:</p> <ul style="list-style-type: none"> – високий рівень концентрації ринку; – недостатність фінансових інструментів для інвестування; – низька конкурентоспроможність національних страховиків; – нерозвиненість страхування життя; – низький рівень інституціонального розвитку; – відсутність стратегії розвитку 	<p>Поле «СліМ»:</p> <ul style="list-style-type: none"> – удосконалення та розвиток існуючої нормативно-правової бази страхування; – створення надзвичайно конкурентоспроможного ринку; – збільшення капіталізації вітчизняних страхових компаній; – розвиток КСЖ 	<p>Поле «СліЗ»:</p> <ul style="list-style-type: none"> – зниження фінансової безпеки; – зниження інтересу інвесторів; – збільшення частки «псевдострахування»; – рецесія на ринку

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 4 – Напрями визначення потреби страховиків у впровадженні інновацій

№ з/п	Види інновацій	Характеристика
1	Продуктові	розширення асортименту та якості страхових послуг, розширення різноманітності варіантів страхування життя
2	Організаційні	розширення різноманітності варіантів страхування майна та особи, а також страхування відповідальності, розширення асортименту, сервісу та якості страхових послуг
3	Технологічні	автоматичний аналіз ризиків, які приймаються на страхування, створення чат-ботів, аналіз великих кількостей даних і перехід до цифрової форми страхового поліса
4	Інструменти позиціонування послуг	пошукова та медійна реклама, оптимізація пошуку, ремаркетинг
5	Канали поширення страхових послуг	пошукова та медійна реклама, оптимізація пошуку, ремаркетинг
6	Управління ризиками страховика	автоматичне моделювання та прогнозування доходів і трансакційних витрат страховика, оцінка достатності капіталу за допомогою внутрішніх і зовнішніх факторів
7	Ринкові	використання соціальних мереж для просування, навчання та реклами

Джерело: узагальнено автором за [11]

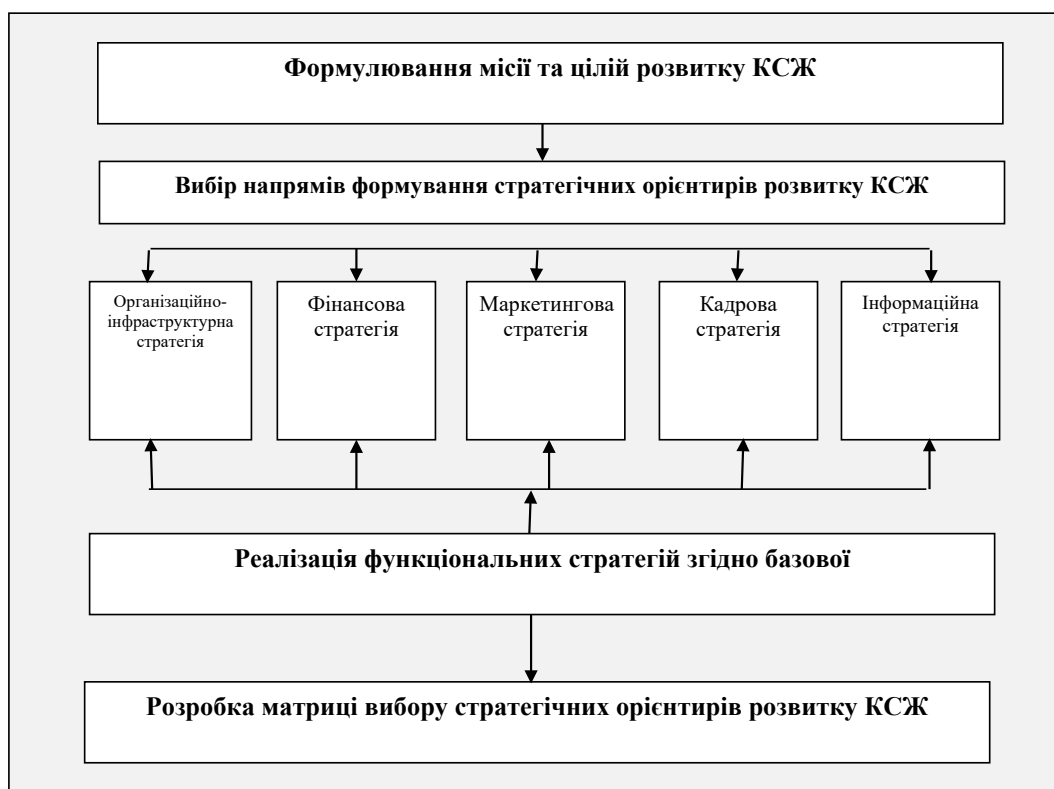

Рисунок 1 – Схема формування стратегічних орієнтирів розвитку КСЖ

Джерело: розроблено авторами

Обґрунтування стратегічних орієнтирів розвитку КСЖ включає наступні етапи (рис. 1).

На етапі формування стратегічних альтернатив розвитку КСЖ формуються місія та цілі компанії, яка включає: визначення напрямів розвитку компанії; формулювання місії, головної мети та системи цілей розвитку; узгодження процесу розробки стратегії розвитку.

Зауважимо, що на стратегію розвитку здійснюють вплив ряд факторів як зовнішнього (існуючий стан страхового ринку, політична та демографічна ситуація, кількість конкурентів тощо), так і внутрішнього (ціна продуктів та послуг, обсяг продажів, наявність ресурсів тощо) середовища.

Так, організаційно-інфраструктурна стратегія спрямована на впровадження збалансованої організаційної структури та інфраструктурного забезпечення.

Фінансова стратегія спрямована на забезпечення фінансовими ресурсами і підтримку фінансових показників діяльності компанії.

Маркетингова стратегія спрямована на просування на ринку страхових продуктів та послуг компанії при дотриманні політики чесної конкуренції.

Кадрова стратегія забезпечує наявність висококваліфікованих працівників та комфортних умов праці.

Інформаційна стратегія відповідає за належне інформаційне забезпечення та інформаційну базу компанії.

Функціональні стратегії відображають основні складові діяльності в стратегічному напрямку розвитку КСЖ.

Висновки. Проведене дослідження дозволило зробити висновок, що визначення стратегічних орієнтирів розвитку компаній зі страхування життя передбачає аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів діяльності компаній, визначення пріоритетних напрямів розвитку на основі встановлення взаємозв'язків між складовими елементами середовища існування КСЖ, напрямів визначення потреби страховиків у впровадженні інновацій, формування набору стратегічних орієнтирів розвитку. Такий алгоритм дій дозволяє обґрунтовано здійснити вибір сценарію розвитку та сформувати стратегічні орієнтири.

Перспективою подальших досліджень має стати формування стратегії розвитку компаній зі страхування життя.

Список використаних джерел:

1. Золотарьова О.В., Галаганов В.О. Актуальні проблеми та перспективи розвитку страхування життя в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 589–597. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/102.pdf (дата звернення: 10.04.2024).

2. Журавка О.С. Сучасні тенденції розвитку страхового ринку України. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2009. № 27. С. 306–313.
3. Кулина Г.М. Сучасні тенденції розвитку страхування життя у світі. *Економічний аналіз*. 2014. Том 15. № 2. С. 64–70.
4. Приступа Л.А., Смалюк Т.І., Сояк І.Е. Страхування життя: сучасні тенденції та перспективи розвитку в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 7. С. 230–234.
5. Радецька О.О. Ринок страхування життя в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6. Т. 1. С. 222–224.
6. Татаріна Т. Страхування життя в Україні: проблеми та нові можливості розвитку. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 1(7). С. 91–105. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1\(7\)-91-105](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1(7)-91-105) (дата звернення: 10.04.2024).
7. Федорова В.А., Кінчак К.М. Стан та основні проблеми функціонування ринку страхування життя в Україні. *Економічний простір*. 2015. № 97. С. 149–157.
8. Стецюк Т.І. Сутність страхування життя: значення, функції, ризику. *Наука й економіка*. 2015. № 1(37). С. 154–160.
9. Урбанович В.А. Страхування життя в Україні. URL: http://ukrlogos.in.ua/01.12.2016_56.pdf (дата звернення: 10.04.2024).
10. Ротова Т.А. Страхування : навч. посіб. 2-ге вид. переробл. та допов. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 400 с.
11. Лащик І., Кондрат І. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 5. С. 105–112. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/66/894.pdf> (дата звернення: 10.04.2024).

References:

1. Zolotarova O. V., Halahanov V. O. (2017) Aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku strakhuvannia zhyttia v Ukraini [Actual problems and prospects for the development of life insurance in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, no. 10, pp. 589–597. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/102.pdf (in Ukrainian)
2. Zhuravka O. S. (2009) Suchasni tendentsii rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy [Modern trends in the development of the insurance market of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy – Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine*, no. 27, pp. 306–313. (in Ukrainian)
3. Kulyna H. M. (2014) Suchasni tendentsii rozvytku strakhuvannia zhyttia u sviti [Modern trends in the development of life insurance in the world]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis*, vol. 15, no. 2, pp. 64–70. (in Ukrainian)
4. Prystupa L. A., Smaliuk T. I., Soviak I. E. (2016) Strakhuvannia zhyttia: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Life insurance: modern trends and development prospects in Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, vol. 7, pp. 230–234. (in Ukrainian)
5. Radetska O. O. (2009) Rynok strakhuvannia zhyttia v Ukraini: problemy ta perspektyvy rozvytku [Life insurance market in Ukraine: problems and development prospects]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Khmelnytskyi National University*, no. 6, vol. 1, pp. 222–224. (in Ukrainian)
6. Tatarina T. (2023) Strakhuvannia zhyttia v ukraini: problemy ta novi mozhlyvosti rozvytku [Life insurance in Ukraine: problems and new opportunities for development]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki – Current issues in modern science*, no. 1(7), pp. 91–105. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1\(7\)-91-105](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1(7)-91-105) (in Ukrainian)
7. Fedorova V. A., Kinchak K. M. (2015) Stan ta osnovni problemy funktsionuvannia rynku strakhuvannia zhyttia v Ukraini [The state and main problems of the functioning of the life insurance market in Ukraine]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, no. 97, pp. 149–157. (in Ukrainian)
8. Stetsiuk T. I. (2015) Sutnist strakhuvannia zhyttia: znachennia, funktsii, ryzyky [The essence of life insurance: meaning, functions, risks]. *Nauka y ekonomika – Science and economy*, no. 1(37), pp. 154–160. (in Ukrainian)
9. Urbanovych V. A. (2016) Strakhuvannia zhyttia v Ukraini [Life insurance in Ukraine]. Available at: http://ukrlogos.in.ua/01.12.2016_56.pdf (in Ukrainian)
10. Rotova T. A. (2006) Strakhuvannia [Insurance]: navch.posib. 2-he vyd. pererobl. ta dopov. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 400 p. (in Ukrainian)
11. Lashchuk I., Kondrat I. (2020) Strakhovyi rynek Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [The insurance market of Ukraine: current state and development prospects]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Herald*, no. 5, pp. 105–112. Available at: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/66/894.pdf> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 12.04.2024